

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

Raad en Regionale samenwerking

Gemeenschappelijke regelingen, Regionale adviescommissies (RAC) en de Regionale Energie Strategie (RES)

November 2024

INLEIDING

Door samen te werken kunnen gemeenten efficiënter en effectiever beleid voeren, middelen delen en kennis uitwisselen. De inzet is dat regionale samenwerking leidt tot betere oplossingen voor regionale vraagstukken en de positie van gemeenten (raadsleden) binnen de bredere bestuurlijke context versterkt.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden heeft een onderzoek laten uitvoeren onder raadsleden om inzicht te krijgen in het gebruik van Regionale Adviescommissies (RAC), hun algemene beeld van regionale samenwerkingen en het (gewenste) effect van de Regionale Energie Strategie (RES).

Met deze inzichten kan de vereniging gerichte beleidsvoorstellen doen die de regionale samenwerking, RAC en RES versterken.

Regionale Adviescommissies (RAC's) bestaan uit raadsleden die de belangen van hun gemeenten vertegenwoordigen en advies geven over regionale samenwerkingsprojecten en beleid. De nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen biedt gemeenteraden de mogelijkheid om RAC's in te stellen. (De mogelijkheid van het instellen van) een Regionale Adviescommissie heeft als doel om de invloed en grip van gemeenteraden op gemeenschappelijke samenwerkingen te vergroten.

Via de overheidsdatabase van [Overheid in Nederland](#) zijn alle raadsleden in Nederland aangeschreven voor dit onderzoek. In september en oktober 2024 hebben n=843 raadsleden de vragenlijst volledig ingevuld. De resultaten van dit onderzoek vindt u terug in dit document.

Naast deze rapportage is ook een [Dashboard](#) verschenen. In dit dashboard kunnen de resultaten ook uitgesplitst worden naar provincie, gemeentegrootte, coalitie versus oppositie partij en lokaal versus landelijke partij.

INHOUDSOPGAVE

▶ <u>SAMENVATTING</u>	<u>4</u>
▶ <u>GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN</u>	<u>5</u>
▶ <u>REGIONALE ENERGIE STRATEGIE</u>	<u>7</u>
▶ <u>REGIONALE SAMENWERKING</u>	<u>12</u>
▶ <u>REGIONALE ADVIESCOMMISSIE – ALGEMEEN</u>	<u>16</u>
▶ <u>REGIONALE ADVIESCOMMISSIE – SPECIFIEK</u>	<u>23</u>
▶ <u>TIPS</u>	<u>28</u>
▶ <u>BIJLAGEN</u>	<u>30</u>

SAMENVATTING

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN

- ▶ Geen enkel raadslid geeft aan dat de gemeente niet participeert in een gemeenschappelijke regeling. De grootste groep gemeenten (46%) participeert in zes tot tien gemeenschappelijke regelingen.

REGIONALE ENERGIESTRATEGIE

- ▶ Vrijwel alle raadsleden worden in meer of mindere mate betrokken bij de RES.
- ▶ De wijze van betrokkenheid bij de RES vindt het vaakst plaats via formele besluitvormingsmomenten in de raad, raadsbijeenkomsten en regionale (raads)bijeenkomsten.
- ▶ Raadsleden staan overwegend (zeer) positief tegenover deelname aan de RES.
- ▶ Over de mate van tevredenheid van de mogelijkheden om besluitvorming rondom de RES te beïnvloeden is de mening van raadsleden verdeeld.

REGIONALE SAMENWERKING

- ▶ Bijna alle raadsleden worden betrokken bij de koers van regionale samenwerking. De mate van betrokkenheid varieert.
- ▶ Raadsleden zijn het overwegend oneens met de stelling dat regionale belangen ondergeschikt zijn aan lokale belangen bij gemeenschappelijke regelingen.
- ▶ Een meerderheid van de raadsleden staat (zeer) positief tegenover regionale samenwerking.

REGIONALE ADVIESCOMMISSIE

- ▶ Raadsleden weten vaak niet of er een regionale adviescommissie (RAC) actief is in hun regio.
- ▶ Als er een RAC actief is in hun regio, participeert meer dan de helft van de gemeenten in één RAC.
- ▶ De grootste groep raadsleden is neutraal over de tevredenheid over het proces om tot een RAC te komen.
- ▶ De uitdaging die raadsleden het vaakst ervaren in het proces om te komen tot een RAC is de taakinfilling.
- ▶ Raadsleden zijn vaker (zeer) tevreden dan (zeer) ontevreden over de RAC. De grootste groep raadsleden staat neutraal tegenover de RAC.
- ▶ Voordelen van de RAC zijn vooral betrokkenheid bij het besluitvormingsproces, inzicht in de werking van gemeenschappelijke regelingen en transparantie. Controle en aanpassingen in beleid worden minder vaak benoemd.

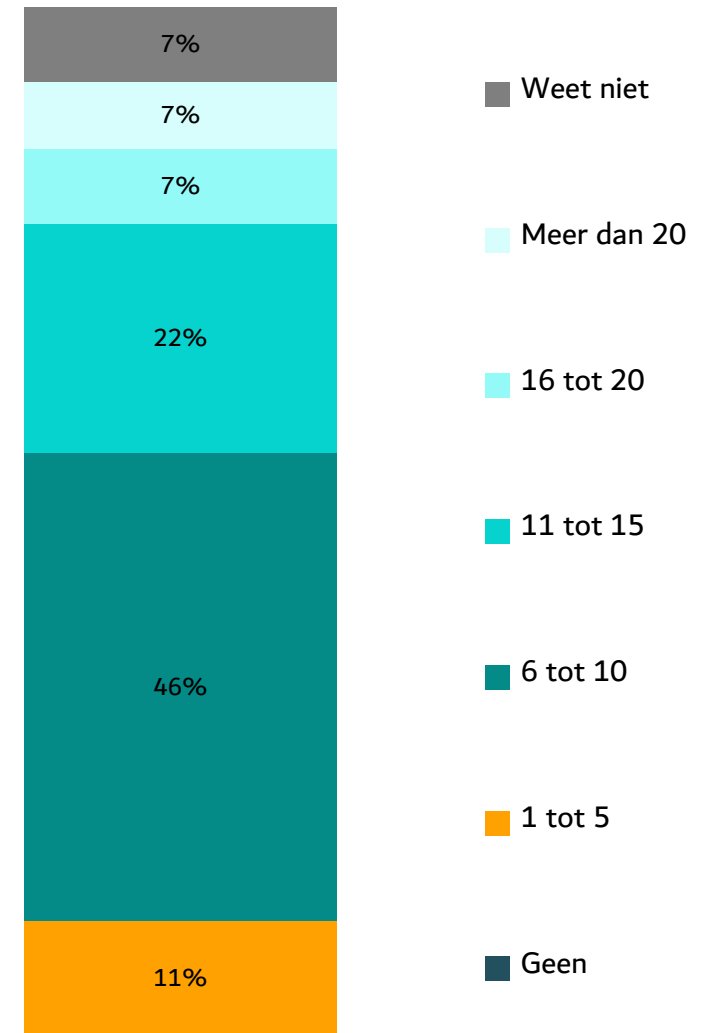
Gemeenschappelijke regelingen

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN

Een gemeenschappelijke regeling is een besluit tot samenwerking tussen verschillende gemeenten.

- ▶ Geen enkel raadslid geeft aan dat de gemeente in geen enkele gemeenschappelijke regeling participeert.
- ▶ De grootste groep gemeenten (46%) participeert in zes tot tien gemeenschappelijke regelingen.
- ▶ Raadsleden uit grote gemeenten (46%) geven vaker aan dat hun gemeente in meer dan elf gemeenschappelijke regelingen participeert dan raadsleden uit kleine gemeenten (32%) (zie [Dashboard](#))
- ▶ Er zijn geen duidelijke verschillen tussen raadsleden van lokale versus landelijke partijen en coalitie versus oppositie partijen (zie [Dashboard](#)).

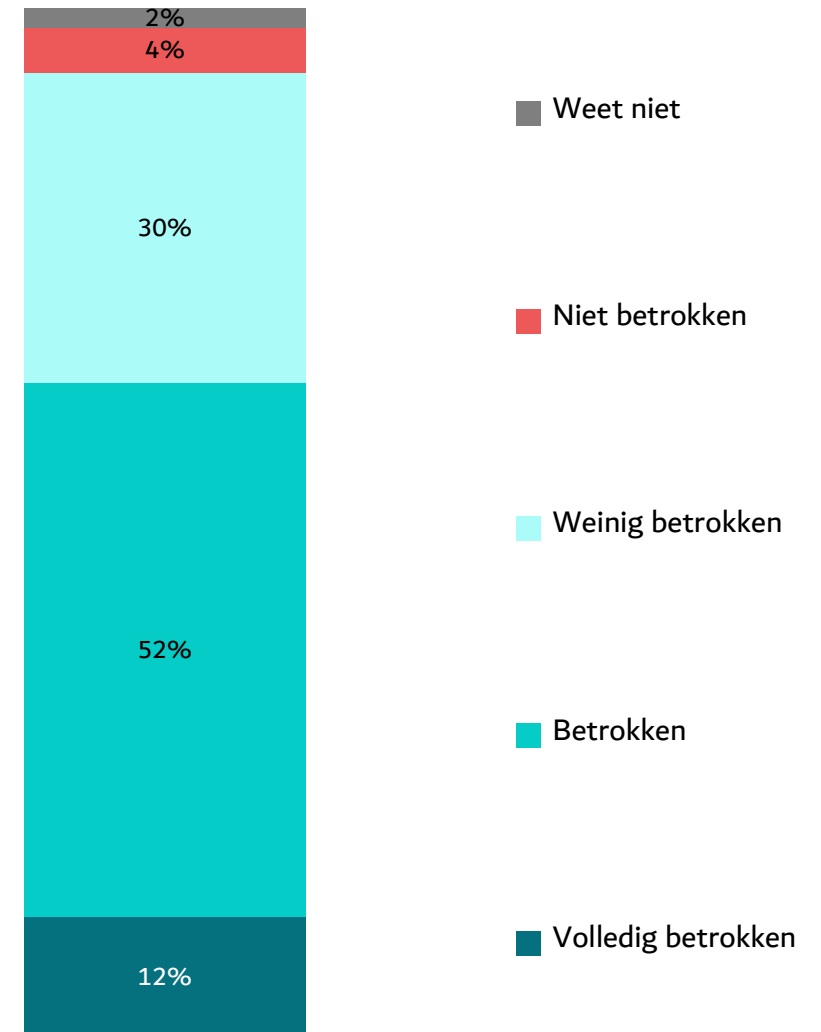
Regionale Energie Strategie

BETROKKENHEID BESLUITVORMING REGIONALE ENERGIE STRATEGIE

Een voorbeeld van een gemeenschappelijke regeling is de Regionale Energie Strategie (RES). Deze gemeenschappelijke regeling heeft als doel de landelijke energietransitie te realiseren in dertig energieregio's.

- ▶ Vrijwel alle raadsleden worden in meer of mindere mate betrokken bij de RES.
- ▶ Drie op de tien raadsleden geven aan 'weinig' betrokken te worden.
- ▶ Ongeveer twee op de drie aangeven betrokken of volledig betrokken te worden.
- ▶ 'Slechts' 4% van de raadsleden wordt niet betrokken bij de RES.
- ▶ Raadsleden uit middel-kleine gemeenten geven het vaakst aan (volledig) betrokken te zijn (67%). Tussen raadsleden uit kleine, middelgrote en grote gemeenten zijn geen verschillen zichtbaar (zie [Dashboard](#)).

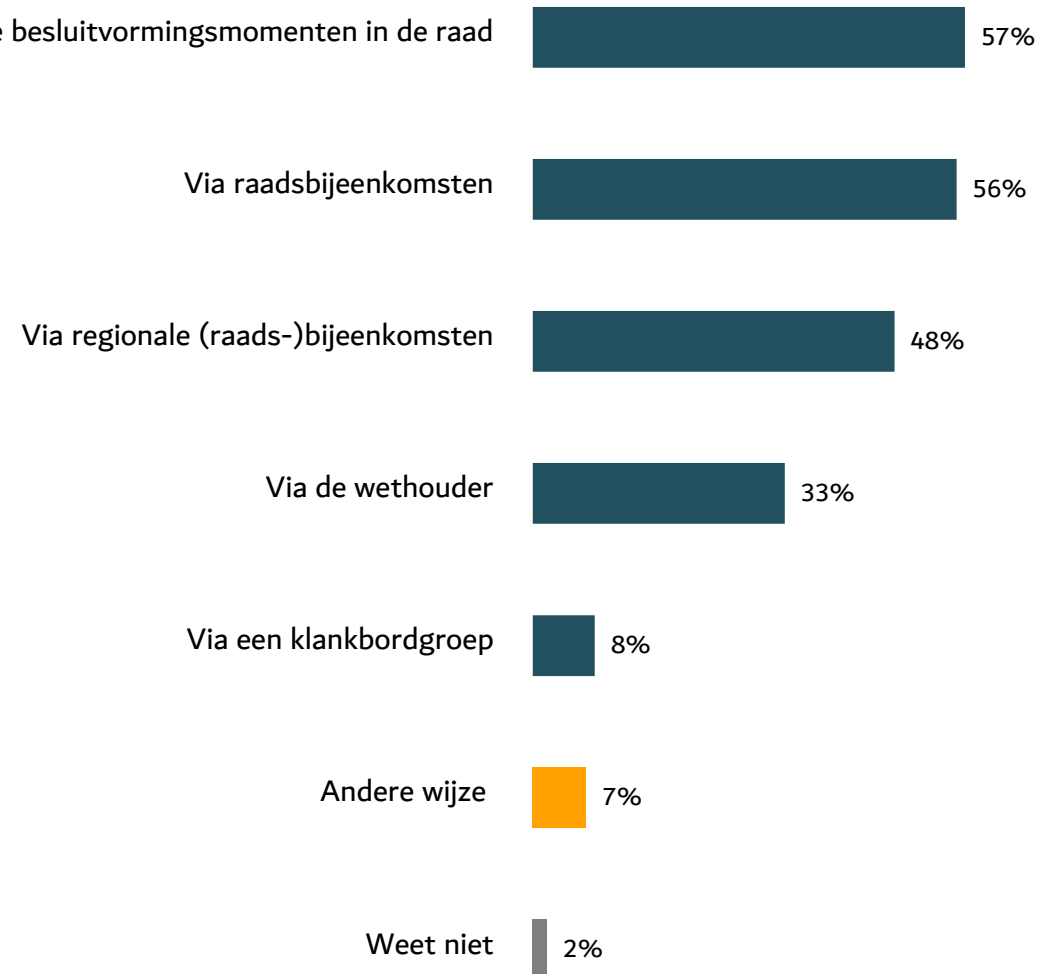

WIJZE VAN BETROKKENHEID REGIONALE ENERGIE STRATEGIE

Deze vraag is alleen gesteld aan raadsleden die aangaven *volledig betrokken, betrokken of weinig betrokken* te zijn bij de besluitvorming rondom de RES

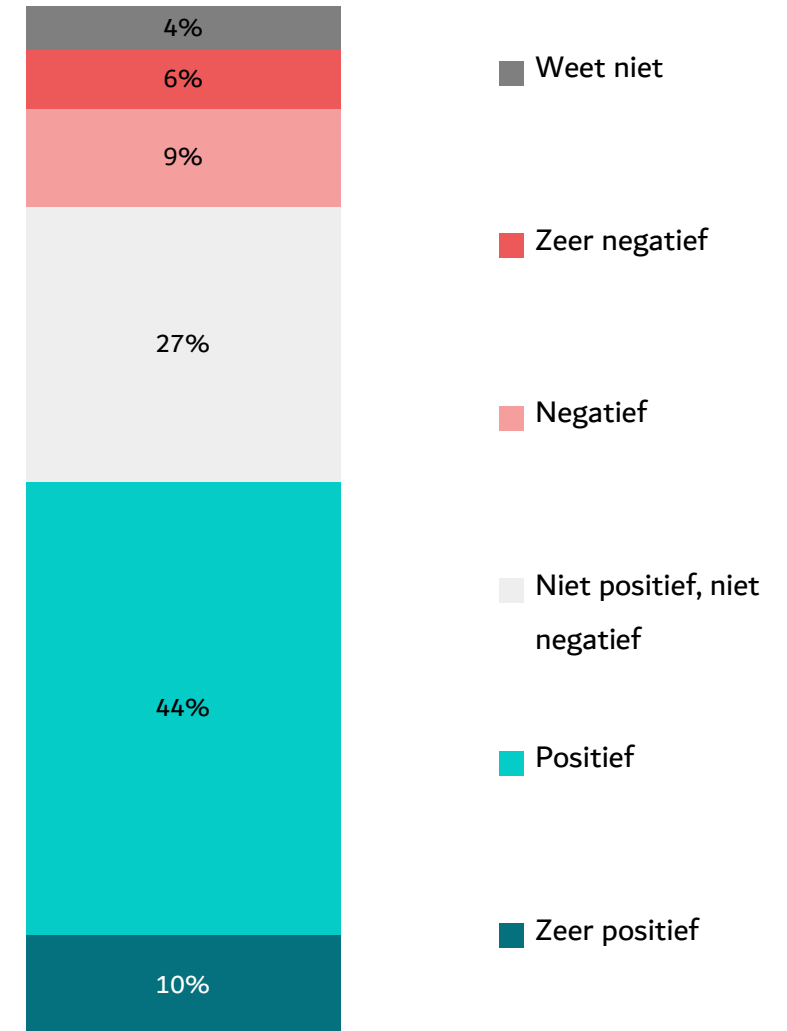
- ▶ De wijze van betrokkenheid bij de RES vindt het vaakst plaats via formele besluitvormingsmomenten in de raad (57%), raadsbijeenkomsten (56%) en regionale (raads-)bijeenkomsten (48%).
- ▶ Raadsleden uit grote gemeenten worden vaker betrokken via formele besluitvormingsmomenten (64%) dan raadsleden uit middelgrote gemeenten (55%) (zie [Dashboard](#)),

OORDEEL DEELNAME AAN REGIONALE ENERGIE STRATEGIE

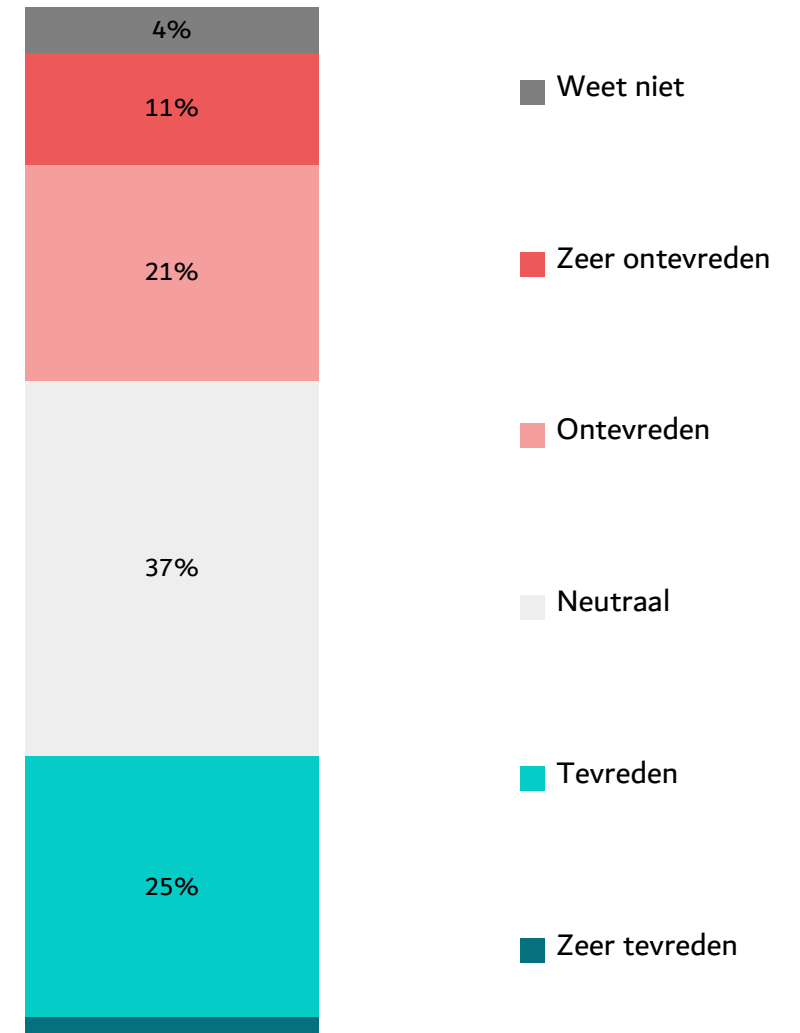
- ▶ Raadsleden staan vaker (zeer) positief tegenover deelname aan de RES dan (zeer) negatief, waarbij 15% van de raadsleden (zeer) negatief is en 54% (zeer) positief.
- ▶ Raadsleden uit kleine gemeenten (57%) zijn vaker (zeer) positief over deelname aan de RES dan raadsleden uit grote gemeenten (45%) (zie [Dashboard](#)).
- ▶ Raadsleden van landelijke partijen (60%) zijn vaker (zeer) positief over deelname dan raadsleden van lokale partijen (45%) (zie [Dashboard](#)).

TEVREDENHEID INVLOED OP BESLUITVORMING

- ▶ De mate waarin de raadsleden tevreden zijn over de mogelijkheden om de besluitvorming rondom de RES in hun gemeente te beïnvloeden loopt uiteen.
- ▶ 27% van de raadsleden is (zeer) tevreden over de mogelijkheden om de besluitvorming rondom de RES te beïnvloeden.
- ▶ 32% van de raadsleden is (zeer) ontevreden over deze mogelijkheden.
- ▶ Raadsleden van coalitie partijen zijn vaker (zeer) tevreden (31%) over de invloed op besluitvorming rondom de RES dan raadsleden van oppositie partijen (23%). Andersom zijn raadsleden van oppositie partijen vaker (zeer) ontevreden (35%) vergeleken met raadsleden van coalitiepartijen (28%) (zie [Dashboard](#)).

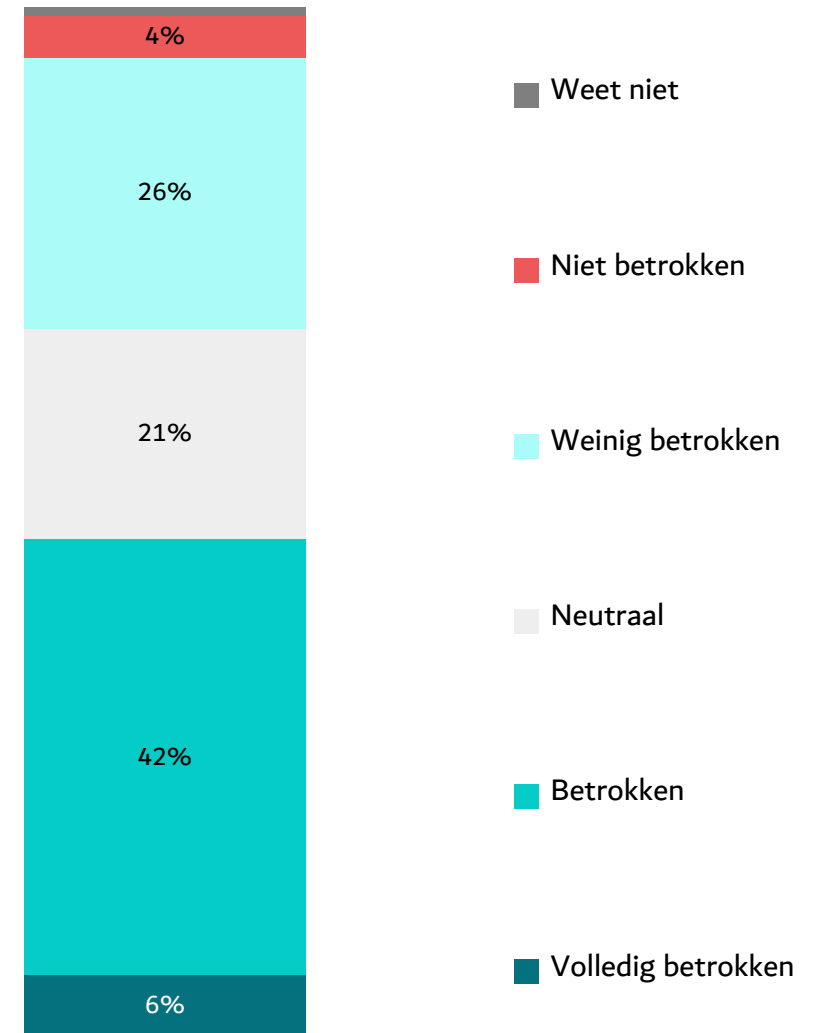
Regionale samenwerking

BETROKKENHEID KOERS REGIONALE SAMENWERKING

Steeds meer gemeentelijke taken worden uitgevoerd in regionaal verband door de samenwerking van een of meer gemeenten. Deze regionale samenwerking omvat dus alle gemeenschappelijke regelingen.

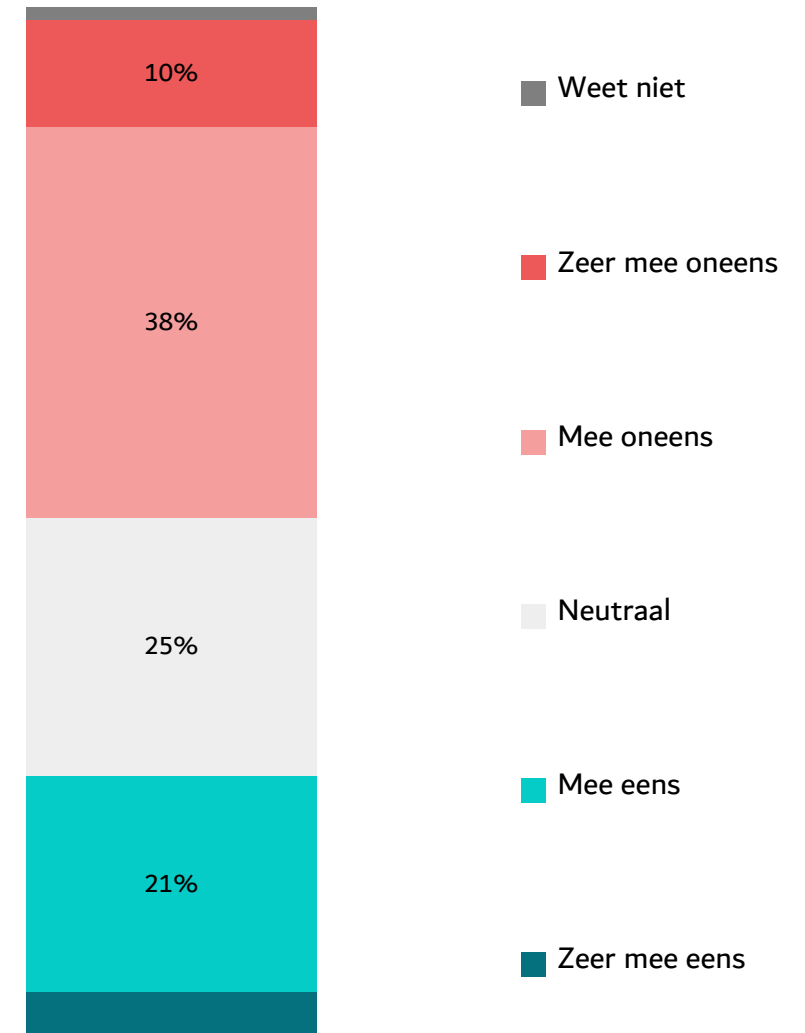
- ▶ Bijna alle raadsleden geven aan betrokken te worden bij de koers van regionale samenwerking. De mate van betrokkenheid varieert.
- ▶ ‘Slechts’ 4% van de raadsleden wordt niet betrokken.
- ▶ Raadsleden van oppositie partijen (35%) worden vaker (volledig) betrokken bij de koers van regionale samenwerking dan raadsleden van coalitie partijen (27%) (zie [Dashboard](#)).

REGIONALE BELANGEN EN LOKALE BELANGEN

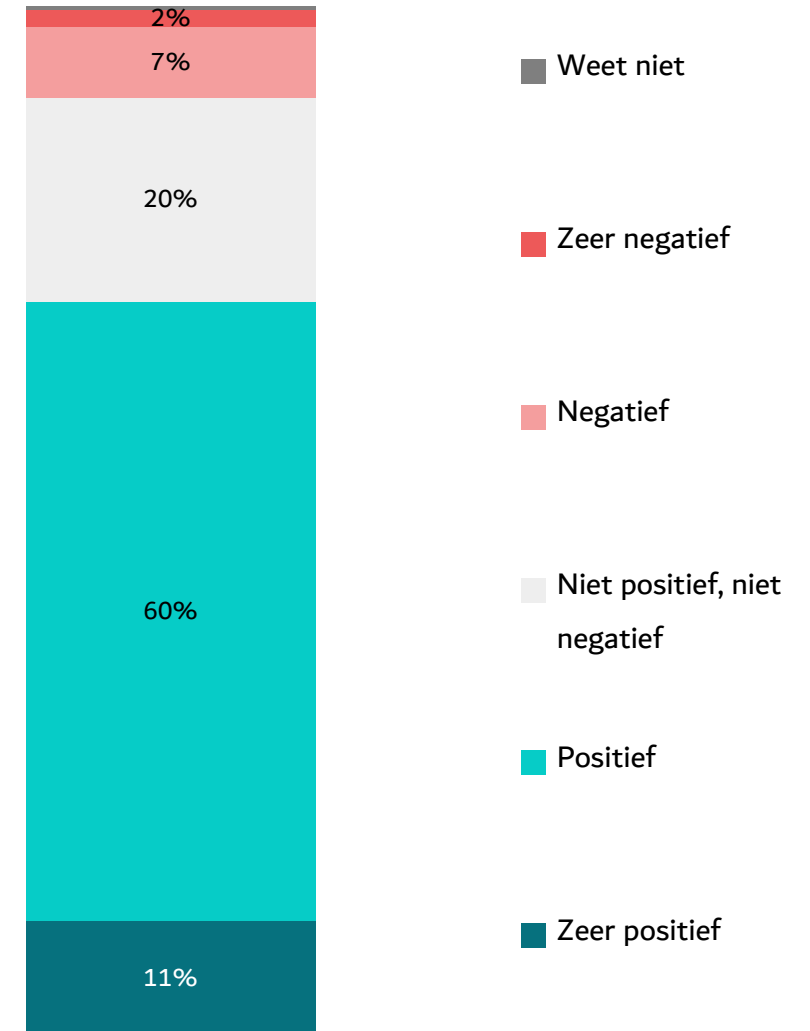
- ▶ Raadsleden zijn het overwegend oneens met de stelling dat regionale belangen ondergeschikt zijn aan lokale belangen bij gemeenschappelijke regelingen.
- ▶ Raadsleden uit grote gemeenten vinden vaker dat regionale belangen ondergeschikt zijn aan lokale belangen bij gemeenschappelijke regelingen, vergeleken met raadsleden uit kleine gemeenten (zie [Dashboard](#)).

OORDEEL REGIONALE SAMENWERKING

- ▶ Een meerderheid van de raadsleden staat (zeer) positief tegenover regionale samenwerking in hun gemeente. 9% van de raadsleden staat (zeer) negatief tegenover regionale samenwerking.
- ▶ Raadsleden uit kleine gemeenten staan het meest positief tegenover regionale samenwerking. (zie [Dashboard](#)).

Regionale adviescommissie - Algemeen

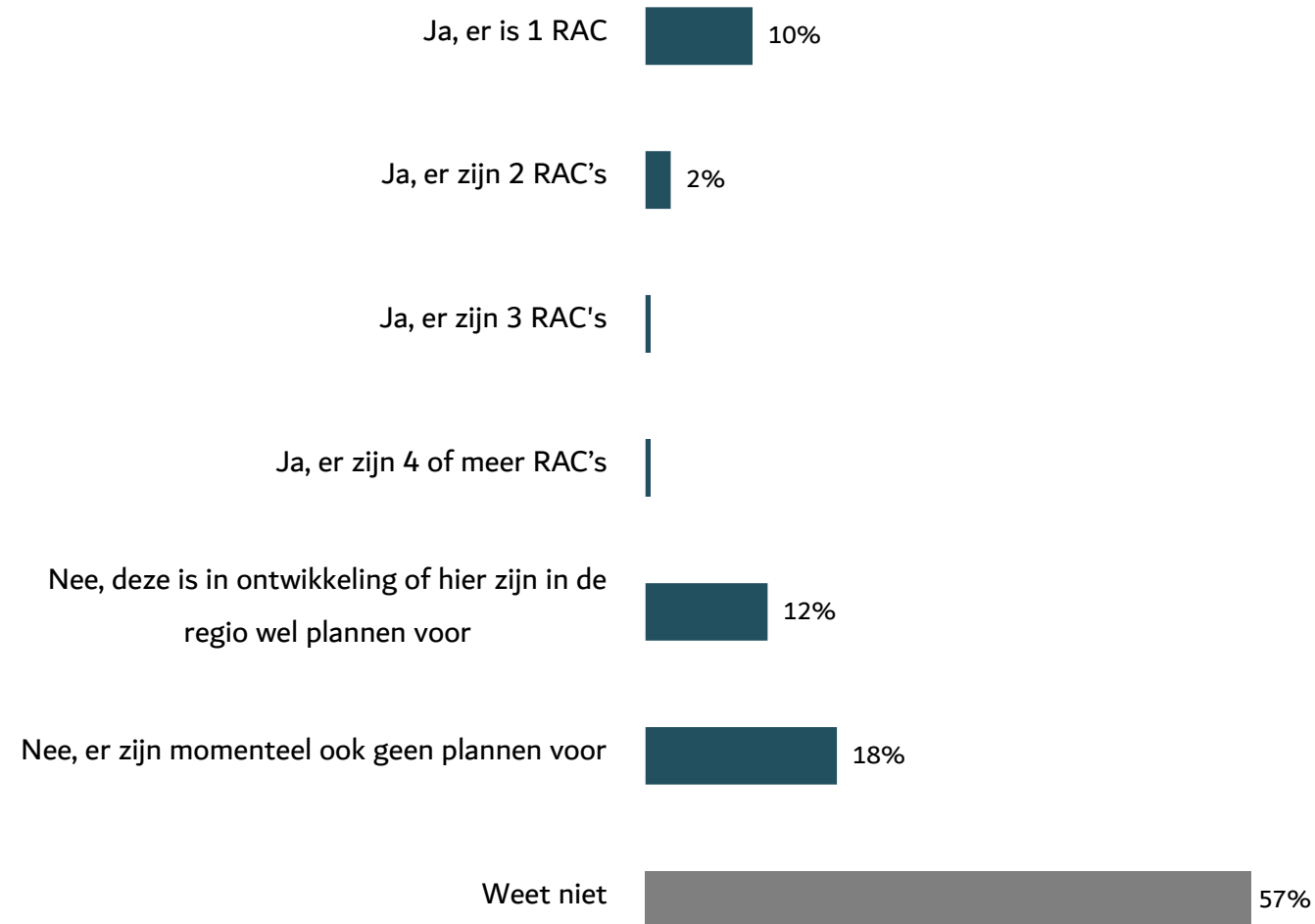

REGIONALE ADVIESCOMMISSIE IN DE REGIO

Door de aangepaste wet gemeenschappelijke regelingen kunnen gemeenteraden regionale adviescommissies (RAC's) instellen voor meer invloed en grip van de gemeenteraden op gemeenschappelijke regelingen.

- ▶ Meer dan de helft (57%) van de raadsleden weet niet of er een regionale adviescommissie actief is in hun regio.
- ▶ Daarnaast geeft 30% van de raadsleden aan dat er geen RAC is.
- ▶ 12% van de raadsleden geeft aan dat er een RAC actief is in de regio. Hierbij gaat het om één RAC (10%) of twee RAC's (2%).
- ▶ Raadsleden uit kleine gemeenten geven het vaakst aan dat er minimaal één RAC actief is in de regio (18%). Raadsleden uit middelgrote gemeenten het minst vaak (9%) (zie [Dashboard](#)).

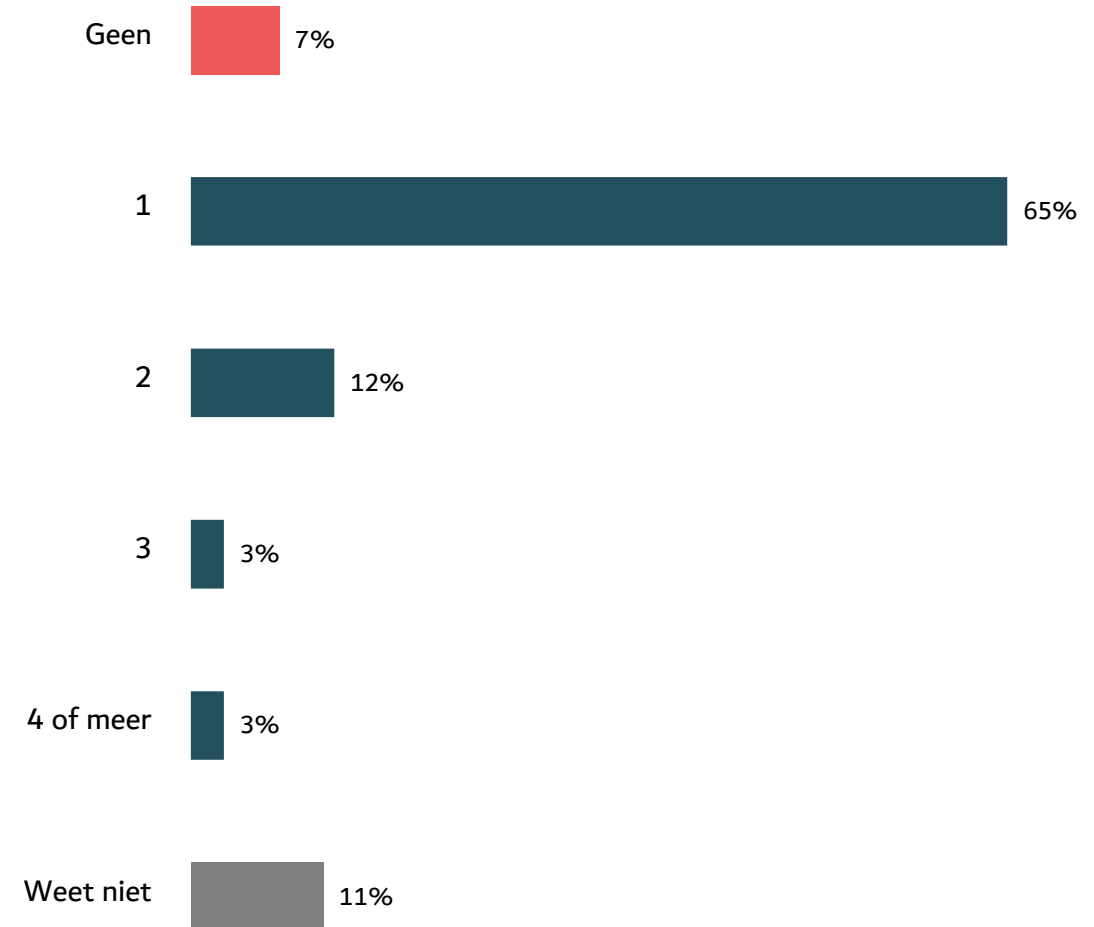

PARTICIPATIE IN REGIONALE ADVIESCOMMISSIE

Deze vraag is alleen gesteld aan raadsleden die aangeven dat er een RAC actief is in hun regio.

- ▶ Van de raadsleden die aangeven dat er een RAC actief is in hun regio, geven de meeste raadsleden aan dat de gemeente participeert in één RAC.
- ▶ 7% van de raadsleden geeft aan dat er wel een RAC actief is in de regio, maar dat de gemeente niet participeert.
- ▶ 11% geeft aan dat ze niet weten in hoeveel RAC's de gemeente participeert.

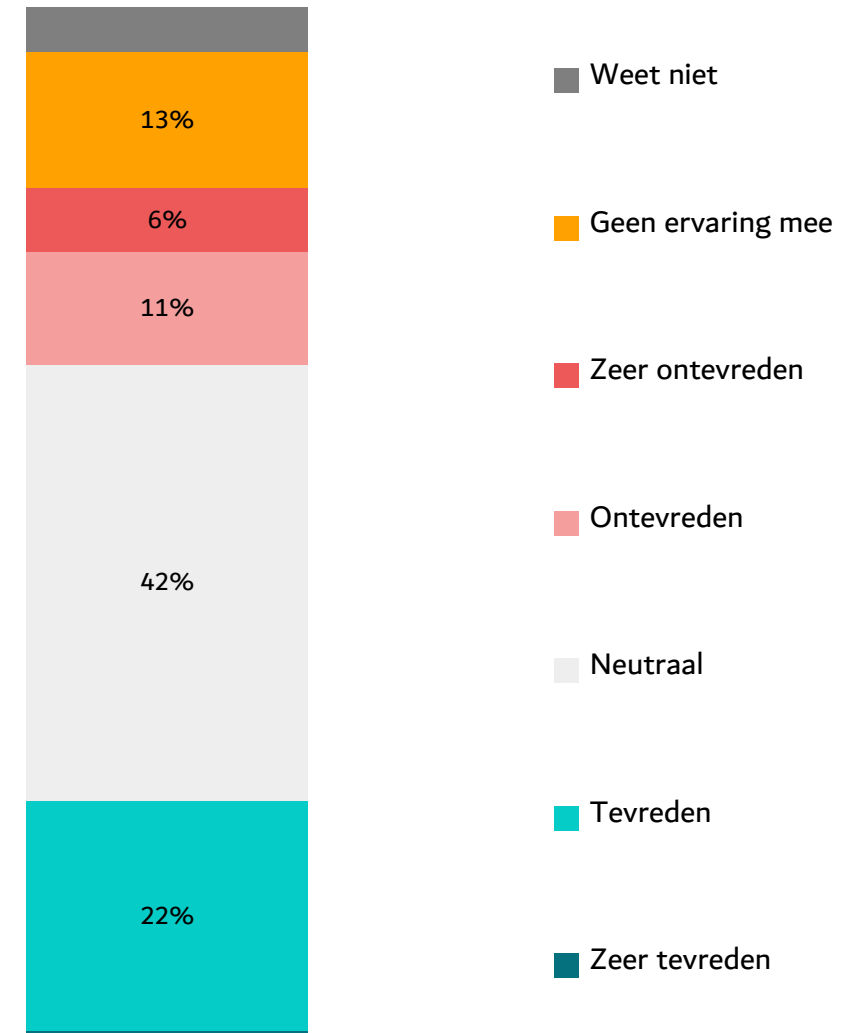

TEVREDENHEID OPRICHTEN REGIONALE ADVIESCOMMISSIE

Deze vraag is alleen gesteld aan raadsleden die aangaven dat er een RAC actief is in hun regio of dat hier plannen voor zijn.

- ▶ De grootste groep (42%) is neutraal over het proces om te komen tot een RAC.
- ▶ 22% van de raadsleden is tevreden over het proces om tot een RAC te komen.
- ▶ Een minderheid (17%) is (zeer) ontevreden.

UITDAGINGEN TOT STAND KOMEN REGIONALE ADVIESCOMMISSIE

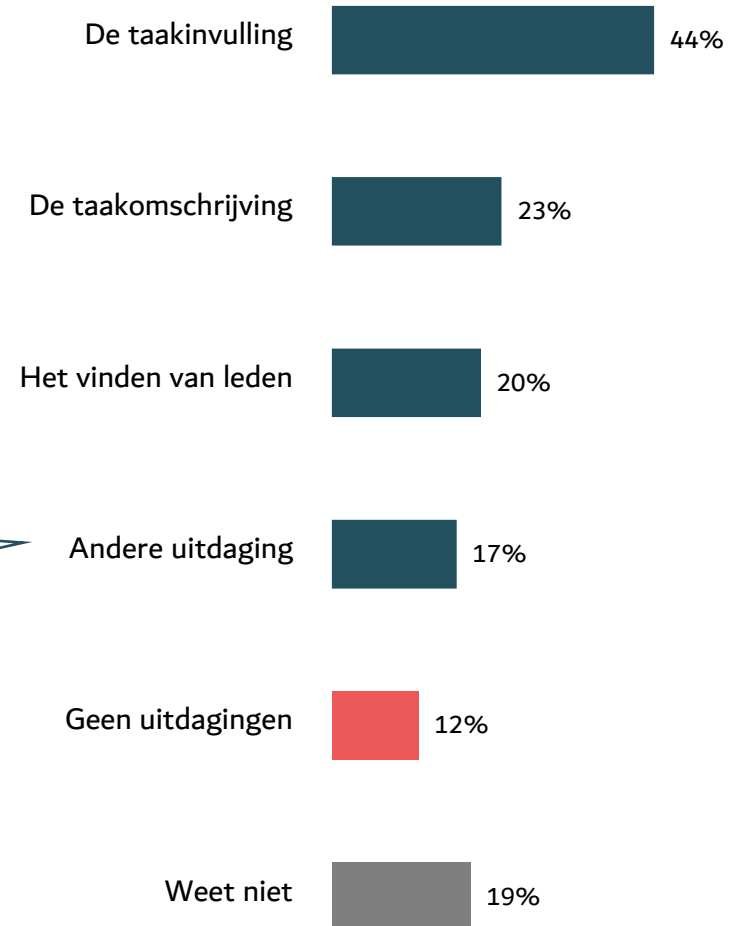
Deze vraag is alleen gesteld aan raadsleden die aangaven dat er een RAC actief is in hun regio of dat hier plannen voor zijn.

- ▶ De taakinvoering wordt het vaakst gezien als uitdaging in het proces om te komen tot een RAC.
- ▶ 'Slechts' 12% van de raadsleden ervaart geen uitdagingen bij het proces om tot een RAC te komen.

De antwoorden die men bij 'anders' geeft lopen sterk uiteen.

Terugkerende thema's zijn:

- ▶ **Gebrek aan tijd en motivatie**
- ▶ **Beperkte invloed op inhoud**
- ▶ **Gebrek aan draagvlak en binding**

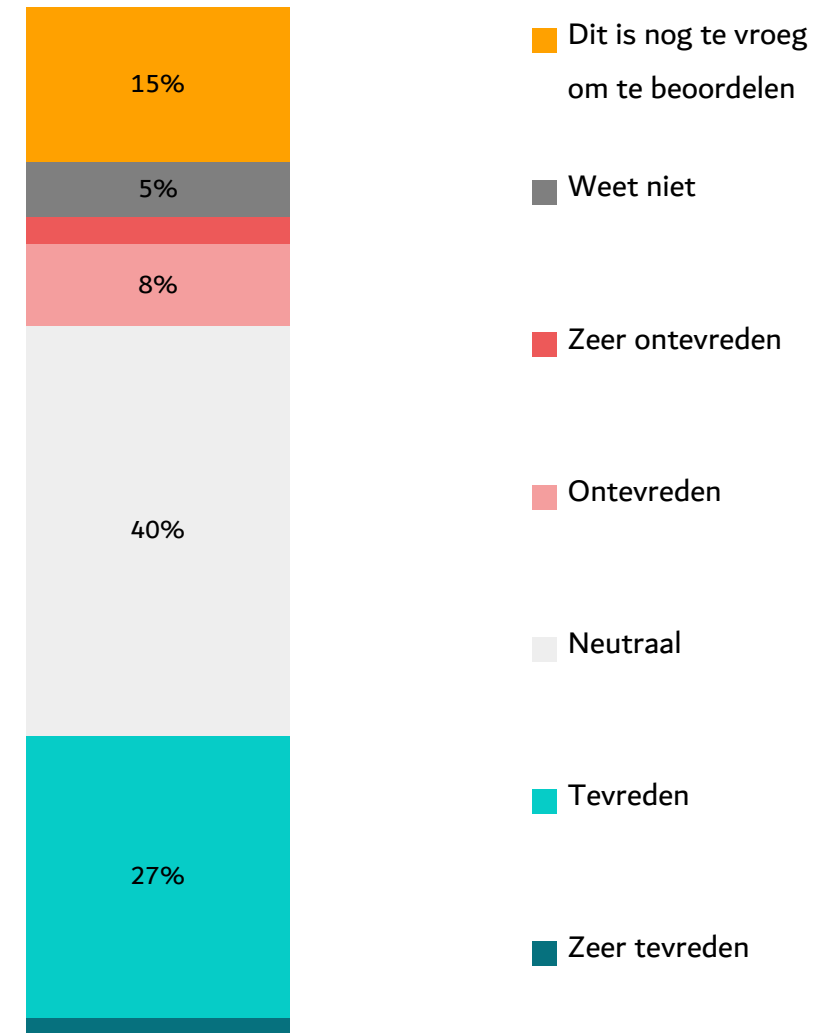

TEVREDENHEID REGIONALE ADVIESCOMMISSIE

Deze vraag is alleen gesteld aan raadsleden die aangaven dat er een RAC actief is in hun regio.

- ▶ Raadsleden zijn verdeeld in hun tevredenheid over de RAC. Raadsleden zijn vaker (zeer) tevreden (29%) dan (zeer) ontevreden (12%)
- ▶ 15% van de raadsleden vindt het nog te vroeg om een mening te kunnen geven over hun tevredenheid over de RAC.
- ▶ De grootste groep (40%) is neutraal over de RAC.

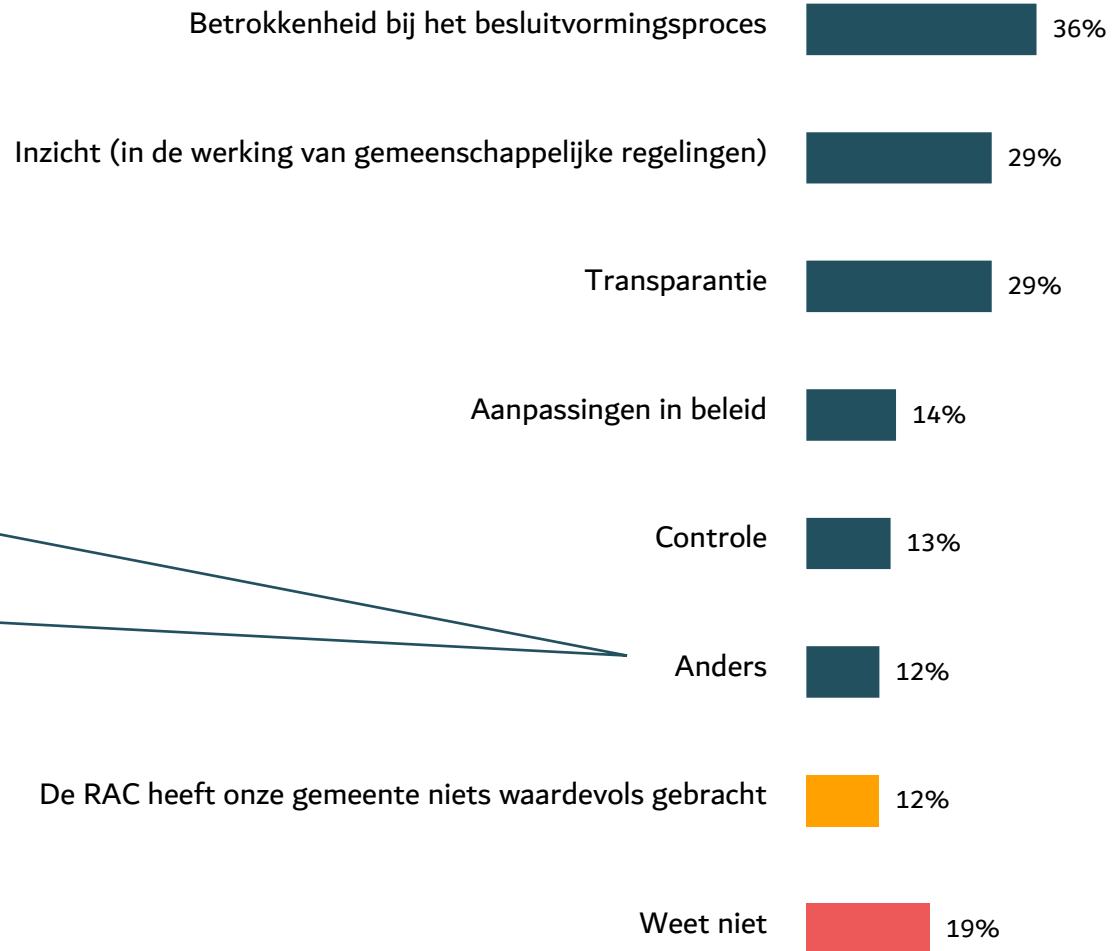
VOORDELEN REGIONALE ADVIESCOMMISSIE

Deze vraag is alleen gesteld aan raadsleden die aangaven dat er een RAC actief is in hun regio.

- ▶ Raadsleden benoemen verschillende voordelen die de RAC hun gemeente tot nu toe heeft gebracht. Betrokkenheid bij het besluitvormingsproces, inzicht en transparantie worden het vaakst genoemd.
- ▶ 12% geeft aan dat de RAC hun gemeente niets waardevols heeft gebracht.

Andere voordelen die door raadsleden worden benoemd zijn:

- ▶ **Meer contacten met raden van andere gemeenten**
- ▶ **Organiseren van informatiebijeenkomsten**
- ▶ **Coördinatie tussen betrokken gemeentes**

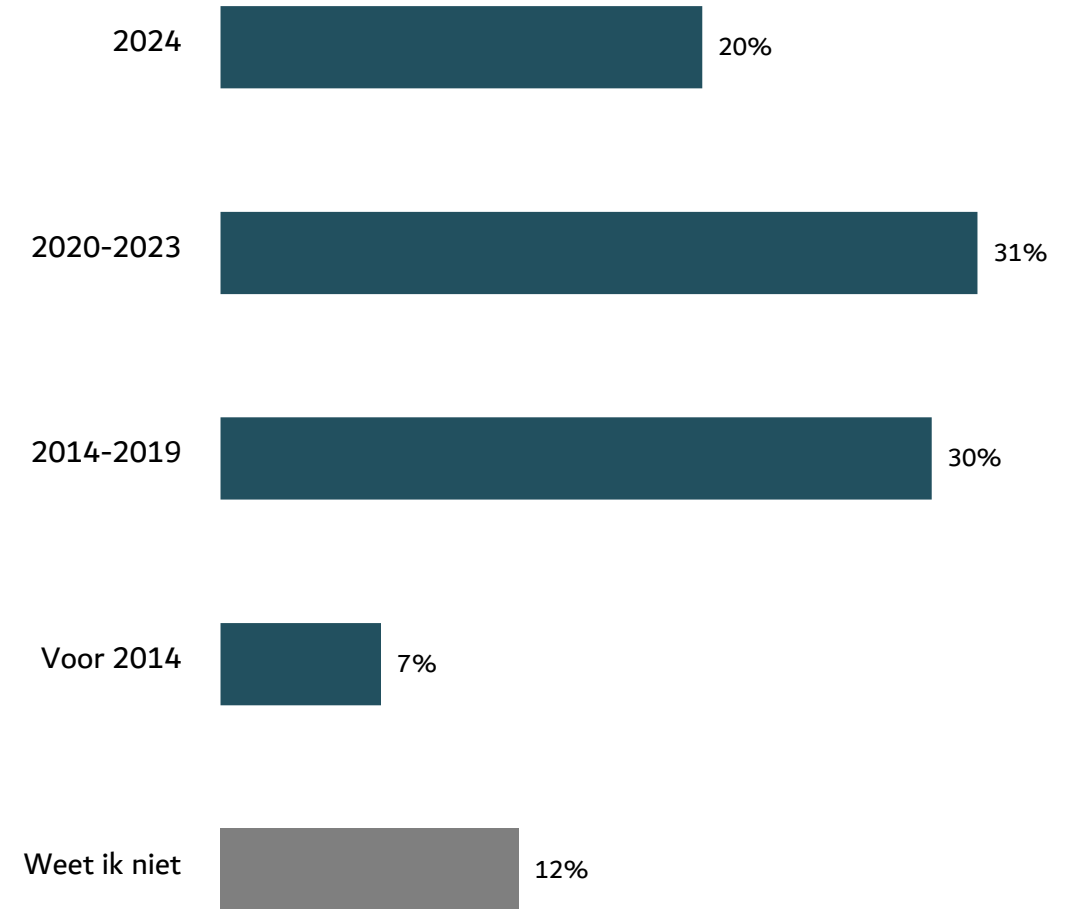
Regionale adviescommissie – Specifiek

Aan de raadsleden die aangaven dat hun gemeente participeert in een regionale adviescommissie (RAC) zijn vijf vragen over deze RAC('s) gesteld. Deze vragen zijn gesteld voor een maximum van 3 RAC's. Hierna worden de antwoorden getoond, waarbij de n refereert naar het aantal benoemde RAC's en niet het aantal raadsleden dat deze vraag heeft beantwoord.

OPRICHTING REGIONALE ADVIESCOMMISSIE

- ▶ 20% van de RAC's is in 2024 opgericht. Daarnaast is 31% van de RAC's opgericht tussen 2020 en 2023. 30% is opgericht tussen 2014 en 2019.
- ▶ Van 12% van de RAC's weten raadsleden niet wanneer deze RAC is opgericht.

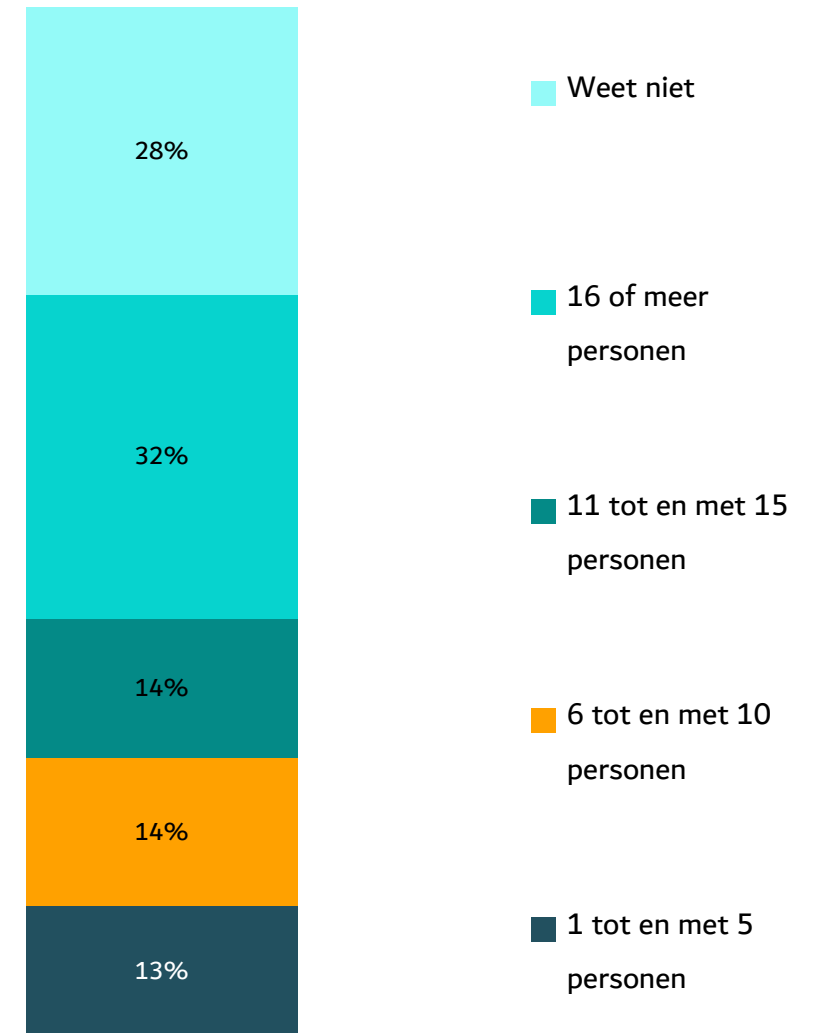

AANTAL PERSONEN IN REGIONALE ADVIESCOMMISSIE

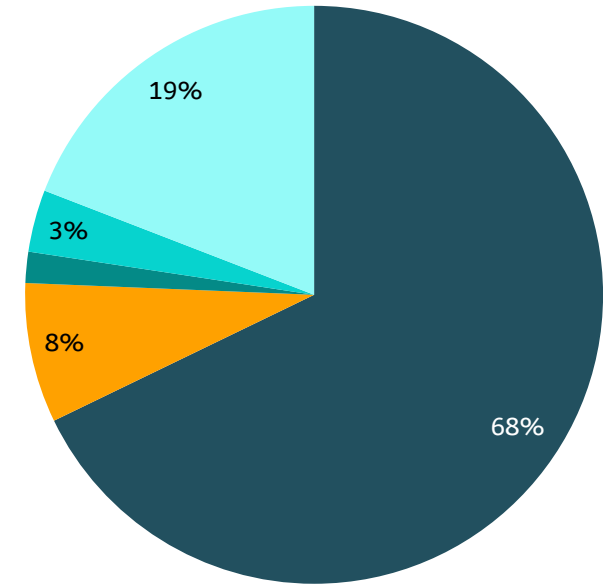
- ▶ Het aantal personen dat deelneemt in een RAC varieert sterk.
- ▶ RAC's bestaan het vaakst uit 16 of meer personen (32%).
- ▶ Ook weten raadsleden van 28% van de RAC's niet hoeveel personen deelnemen aan de RAC.

VERTEGENWOORDIGING RAADSLEDEN

- ▶ Meestal zijn raadsleden uit alle gemeenten die zijn aangesloten bij een gemeenschappelijke regeling vertegenwoordigd in de RAC (68%).
- ▶ In 13% van de RAC's zijn niet alle gemeenten vertegenwoordigd. Voor 8% van de RAC's geldt dat dit wel de doelstelling is, voor 2% van de RAC's geldt dat hier ook geen behoefte aan is.
- ▶ Voor bijna een op de vijf benoemde RAC's geldt dat raadsleden niet weten of alle gemeenten vertegenwoordigd zijn.

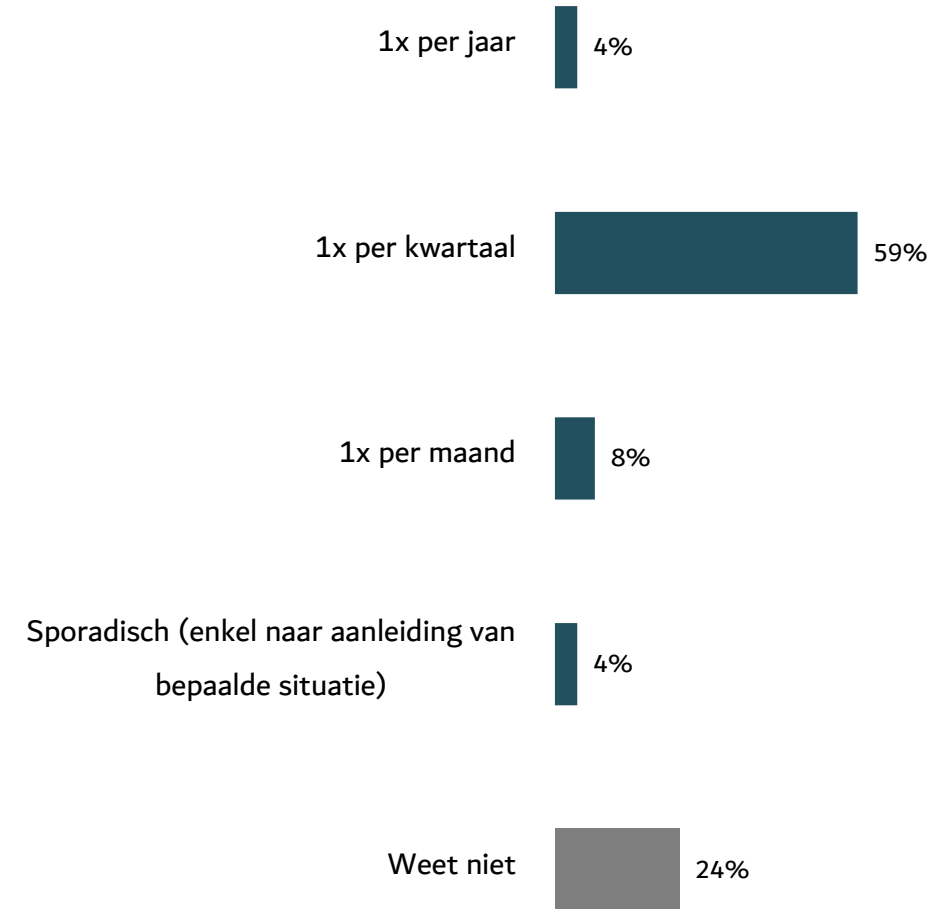

- Ja
- Nee, maar dat is wel de doelstelling
- Nee, daar is geen behoefte aan
- Nee, andere reden
- Weet niet

FREQUENTIE SAMENKOMST REGIONALE ADVIESCOMMISSIE

- ▶ De meeste RAC's komen 1x per kwartaal samen (59%).
- ▶ Van bijna een kwart van de RAC's weten raadsleden niet hoe vaak deze RAC samenkomt.

Tips

MEER HALEN UIT REGIONALE ADVIESCOMMISSIE

Raadsleden konden aangeven of ze nog tips hadden voor andere gemeenten om (nog) meer uit de RAC te halen. Hieronder volgt een bloemlezing van enkele tips:

- ▶ Actiever raadsleden informeren die niet in de RAC zitten.
- ▶ Blijf op hoofdlijnen sturen.
- ▶ Hier is de RAC alleen een agenderende commissie. Dat is weinig inspirerend en verbindend.
- ▶ Maak duidelijk afspraken over taken en rollen en probeer vooral te streven naar zoveel mogelijk transparantie.
- ▶ Meer overleg, maar niet dat de gemeente met de sterkste vertegenwoordiger met de grootste mond de doorslag geeft
- ▶ Zoek actief binnen de gemeenten van de GR uit zoveel mogelijk van die gemeenten betrokken / geïnteresseerde raadsleden en laat het niet alleen via de griffies lopen.
- ▶ Zorg voor een goede spreiding onder de politieke richtingen
- ▶ Zorg ervoor dat elke raad minimaal 2 afgevaardigden heeft, zodat er bijna altijd minimaal 1 raadslid bij een vergadering van de RAC aanwezig kan zijn
- ▶ Raadsambassadeurs aanwijzen per GR
- ▶ Gewoon starten, niet eerst beginnen met een oeverloze structuurdiscussie.
- ▶ Structuur, geen inhoudelijke discussie voeren dit hoort in de gemeenteraad, eis startnotities

Bijlagen

RESPONSVERANTWOORDING

RESPONS

In totaal hebben n=843 raadsleden aan het onderzoek deelgenomen. De maximale foutmarge bij deze steekproefgrootte bedraagt $\pm 3.2\%$ (bij een betrouwbaarheidsniveau van 95%* en een populatiegrootte van N=8.353).

METHODIEK

- ▶ Op 17 september 2024 is een email met een link naar de online vragenlijst gestuurd aan alle raadsleden waarvan contactgegevens bekend zijn in de database van www.overheidinnederland.nl (N=8.353).
- ▶ Op 26 september en 2 oktober 2024 zijn herinneringen aan niet responderende raadsleden gestuurd.
- ▶ Genodigden zijn tot 17 oktober 2024 in de gelegenheid geweest om de online vragenlijst in te vullen.
- ▶ Alle respondenten hebben de vragenlijst anoniem ingevuld.

OVER DIT RAPPORT

In dit rapport zijn de resultaten visueel weergegeven, waarbij tekstueel duiding wordt gegeven. De resultaten zijn op totaalniveau weergegeven. In het [dashboard](#) kunnen deze resultaten uitgesplitst worden naar de volgende kenmerken:

- Provincie
- Gemeentegrootte
  - Klein: minder dan 20.000 inwoners
  - Middel-klein: tussen de 20.000 en 50.000 inwoners
  - Middel-groot: tussen de 50.000 en 100.000 inwoners
  - Groot: meer dan 100.000 inwoners
- Landelijk of lokaal: is het raadslid lid van een landelijke of lokale partij.
- Coalitie of oppositie: is het raadslid lid van een partij dat op dit moment in de coalitie of oppositie zit in de desbetreffende gemeente.

* De foutmarge geeft de precisie van een gemeten percentage aan. Hoe kleiner de foutmarge, hoe preciezer het gemeten resultaat. Het betrouwbaarheidsniveau geeft de statistische kans aan dat, bij herhaling van de meting onder gelijke omstandigheden, het resultaat van deze herhaalmeting binnen de foutmarge blijft.

Invior biedt onafhankelijk advies en projectbegeleiding rondom (participatie)beleid. We begeleiden opdrachtgevers in drie fasen van het participatieproces.

Inzicht – Door onderzoek te doen verzamelen we betrouwbare informatie.

Visie – De opgehaalde inzichten vertalen we naar een gedragen beleidsmatig advies, maar het liefst daarbij ook een participatiebeleid om nu, en in de toekomst, belanghebbenden betrokken te houden.

Organisatie – Vervolgens helpen we met het implementeren van dit beleidsadvies.

Onze professionele en flexibele medewerkers geloven in gemeenschap; een zo breed mogelijke groep moet kunnen meedenken en meepraten over lokale maatschappelijke vraagstukken. Door een transparant inzicht in hetgeen leeft en speelt onder burgers/ bestuurders/ politici, levert dit beter beleid en meer draagvlak op.

Invior
Herstraat 20
5961 GJ Horst

www.invior.nl
advies@invior.nl
085-4860100

Invior is lid van Data & Insights Network.

Onderzoeks- en participatiebureau Invior, met de overheidsdatabase Overheid in Nederland, is sinds 2011 actief in onderzoeken onder gekozen en benoemde bestuurders in Nederland. Overheid in Nederland beheert daarvoor een databestand van alle gekozen en benoemde bestuurders van het kabinet, de Staten-Generaal, de Waterschappen, de provincies en de gemeenten. Ook beschikt Overheid in Nederland over een personenregister van leidinggevende ambtenaren bij de diverse overheden.

The screenshot shows the homepage of the 'Overheid in Nederland' website. At the top, there is a navigation bar with 'Overheid in Nederland' and 'Nederland'. Below this, there are sections for 'Kies provincie' (with a map of the Netherlands and a list of provinces: Drenthe, Flevoland, Eindhoven, Gelderland, Groningen, Limburg, Noord-Brabant, Noord-Holland, Overijssel, Utrecht, Zeeland, Zuid-Holland), 'Personen zoeken' (with a search bar), and 'Onderzoeken overheid' (with a description of the research program). There is also a 'Contactgegevens' section listing various government bodies like the Tweede Kamer, Ministers, and the European Parliament. A video player is visible at the bottom right.

Afb. Homepage www.overheidinnederland.nl

Dit onderzoeksproject is mogelijk gemaakt door een bijdrage van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. Voor vragen, op- en/of aanmerkingen kunt op contact opnemen via info@raadsleden.nl.

